Intrinsic Evidence and Matthean Muddles

CSNTM Text and Manuscript Conference
Plano, TX
28 May 2026

Jeff Cate, Ph.D.
California Baptist University

1

❶ "Jesus Barabbas" in Matt 27:16-17

Matt 27:16, εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον [**Ἰησοῦν**] **Βαραββᾶν.**	
Double Name: **Ἰησοῦν Βαραββᾶν**	Single Name: **Βαραββᾶν**
038/Θ (IX cent) Fam-1 (1*, 118, 209*, 1278*, 1582) 241*, 299*, 700*, L844, Syr-Sin, Syr-Pal-mss, Arab-MS, arm, geo2, Origen, Origen-mss	rell (including ℵ/01 and B/03)

Matt 27:17, συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, [**Ἰησοῦν τὸν**] **Βαραββᾶν** ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν;	
Double Name: **Ἰησοῦν** [**τὸν**] **Βαραββᾶν**	Single Name: **Βαραββᾶν**
038/Θ (IX cent) Fam-1 (1*, 22*, 118, 209*, 1582) 241*, 299*, 700*, L844, Syr-Sin, Syr-Pal-mss, Arab-MS, arm, geo2, Origen, Origen-mss (579 reverses: Βαραββᾶν Ἰησοῦν)	rell (including ℵ/01 and B/03)

2

ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ 27.15-20

[↓M U W Δ Π 1c 1582c f13 2 157 565 579 700c 788 1071 1346 1424 **u**]**wτ**

16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον	λεγόμενον	Βαραββᾶν.ᵀ	B ℵc A D 𝔐 K L
16 εἶχον δὲ τόν τε δέσμιον ἐπίσημον	λεγόμενον	Βαραββᾶν.	ℵ*
16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον τὸν	λεγόμενον	Βαραββᾶν.	D
16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον	λεγόμενον Ἰησοῦν	Βαρραββᾶν.	Θ
16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον	λεγόμενον Ἰησοῦν	Βαραββᾶν.	1* 1582* 118
16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον	λεγόμενον	Βαρρβᾶν.	69 [↑700* [**u**]
16	.....γόμενον	Βαραββᾶν.ᵀ	33

ᵀὅστις διὰ φθόνον ἦν βεβλημένος εἰς φυλακήν. f13 1071
ᵀὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακήν. 124 (Lk. 23.19)
ᵀὅστις διὰ φθόνον βεβλημένος ἦν εἰς φυλακήν. 1346

ᵀαναστασιν επισκοπ αντιοχ παλαι οις πανυ αντιγραφοις εντυχων. ευρον και αυτον τον βαραββαν ιν λεγομενον ουτως γουν ειχεν η του πιλατου πευσις εκει τινα θελετε απο των δυο αποδυσω υμιν ιν τον βαραββαν η ιν τον λεγομενον χν οσ γαρ εοικεν πατρωνυ μια του ληστου ην ο βαραββας οπερ ερμηνευεται διδασκαλου υς συντεθεμενον ουν το βαραββας ονομα σημαινη υς του διδασκαλου ημων και τινος αρα διδασκαλου χρηνομιζειν τον επισημον ληστην η του ανδρος των αιματων του εξ αρχης ανθρωποκτονου ον και μεχρι της δευρο μαλλον αιρουνται οι μαθοντες παρ αυτου ανθρωποκτονειν η τον ζωοποιουντα τους νεκρους ιν χν δια τουτο ιν τον βαραββαν εξαιτουνται και ουχι ιν χν το γαρ ομοιον παντι φιλον εχθρον δε το μη κατ αλληλων S

17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος,	B* A w
17 συνηγμένων δὲ αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος,	D
17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πηλᾶτος,	F 579
17 συνηγμένων δὲ αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος,	Θ
17 συνηγμένων δὲ αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος,	f13 788 1346
17 συνηγμένων οὖν α......	33
17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος,	Bc **uτ** rell

Τίνα θέλετε	ἀπολύσω ὑμῖν,		τὸν	Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	B [**w**]
Τίνα θέλετε	ὑμῖν ἀπολύσω,			Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	D
				Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	E*
Τίνα θέλετε τῶν δύο	ἀπολύσω ὑμῖν,			Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	Δ
Τίνα θέλετε τῶν δύο	ἀπολύσω ὑμῖν,	Ἰησοῦν		Βαρραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	Θ
Τίνα θέλετε	ἀπολύσω ὑμῖν τῶν δύο,	Ἰησοῦν	τὸν	Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	1* 1582* 118
Τίνα θέλετε	ἀπολύσω ὑμῖν τῶν δύο,			Βαρραβᾶν	ἢ Ἰησοῦν	1c 1582c
Τίνα θέλετε	ἀπολύσω ὑμῖν,			Βαρραβᾶν	ἢ Ἰησοῦν	69
....	ἀπολύσω ὑμῖν,			Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	33
Τίνα θέλετε	ἀπολύσω ὑμῖν,	Βαραββᾶν		Ἰησοῦν	ἢ Ἰησοῦν	579
Τίνα θέλετε	ἀπολύσω ὑμῖν,	Ἰησοῦν		Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	700*
Τίνα θέλετε	ἀπολύσω ὑμῖν,	Ἰησοῦν	τὸν	Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	[**u**]
Τίνα θέλετε	ἀπολύσω ὑμῖν,			Βαραββᾶν	ἢ Ἰησοῦν	ℵ A 𝔐 K L M U W Π f13 2 157 565 788 1071 1346 1424 [**uw**]**τ**

τὸν λεγόμενον Χριστόν;

3

Mark 15:6-10	Matthew 27:15-19
6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν	15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν
	εἰώθει ὁ ἡγεμὼν
ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον	ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον
ὃν παρῃτοῦντο.	ὃν ἤθελον.
7 ἦν δὲ	16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον
ὁ λεγόμενος **Βαραββᾶς**	λεγόμενον **[Ἰησοῦν] Βαραββᾶν**.
μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος	
οἵτινες ἐν τῇ στάσει	
φόνον πεποιήκεισαν.	
8 καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος	17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν
ἤρξατο αἰτεῖσθαι	
καθὼς ἐποίει αὐτοῖς.	
9 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς	εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος·
λέγων·	
θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν	τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν,
	[Ἰησοῦν τὸν] Βαραββᾶν
τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;	ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν;
10 ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι	18 ᾔδει γὰρ ὅτι
διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν	διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν.
οἱ ἀρχιερεῖς.	
	[*Matt 27:19, dream of Pilate's wife*]

4

Mark 15:11-15	Matthew 27:20-26
11 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον **τὸν Βαραββᾶν** ἀπολύσῃ αὐτοῖς. 12 ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς·	20 Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται **τὸν Βαραββᾶν**, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· **τὸν Βαραββᾶν**.
τί οὖν [θέλετε] ποιήσω [ὃν λέγετε] τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 13 οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν. 14 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς· τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν.	22 λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν πάντες· σταυρωθήτω. 23 ὁ δὲ ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· σταυρωθήτω.
	[*Matt 27:24-25, handwashing*]
15 Ὁ δὲ Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι ἀπέλυσεν αὐτοῖς **τὸν Βαραββᾶν**, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.	26 τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς **τὸν Βαραββᾶν**, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

5

1. Matthew ***adds* names or titles**:
   a. "**Joseph**" is named as Jesus' dad (Matt 1-2), *not in Mark*
   b. Herod the "king" (Mk 6:14-27) becomes Herod the "**tetrarch**" (Mt 14:1)
   c. "**Caiaphas**" is named as high priest (Mt 26:3, 57), not in Mark
   d. Pilate is repeatedly called "**governor**" (ἡγεμών in Mt 27:2, 11, 14, 15, 21, 27; 28:14), *never in Mark*
   e. John the one who baptizes (Mark, except 6:25? 8:28?) becomes **John "the Baptist"** (ὁ βαπτιστής in Mt 3:1; 11:11, 12; 14:2, 8; 16:14; 17:13)

2. Matthew ***removes* names**:
   a. **Boanerges**/"**sons of thunder**" is removed from James and John (Mk 3:17)
   b. The name "**Legion**" is removed as the name of the demoniac (Mk 5:9)
   c. The name "**Jairus**" is removed as the dad whose daughter needs healing (Mk 5:22)
   d. "**Herodias**" is **only the wife's name** (Mt 14:3, 6), not also *her daughter's* (Mk 6:22)
   e. The name "**Bartimaeus**" is removed from the blind man at Jericho (Mk 10:46)
   f. The names "**Rufus and Alexander**" as sons of Simon of Cyrene are removed (Mk 15:21)
   g. "**Salome**" (Mk 15:40; 16:1), whose name is removed in Mt 27:40, sounds like she's identified as "the mother of the sons of Zebedee" (cf. Mt 20:20-21)

3. Matthew ***changes* names and titles**:
   a. Jesus is called "**the Nazarene**" (Ναζαρηνός) 4x in Mark 1:24; 10:47; 14:67; 16:6… and *every single time*, Matthew avoids/removes that descriptor (Mt 20:30; 26:69; 28:5)
   b. **Levi**, son of Alphaeus (Mk 2:14; 3:18) → **Matthew**, the tax collector (Mt 9:9; 10:3)
   c. **Joses/Ιωσῆς** (Mk 6:3; 15:40, 47) → **Joseph/Ιωσὴφ** (Mt 13:55; 27:56)… when elsewhere Mark uses Ιωσὴφ for Joseph of Arimathea (Mk 15:43, 45)
   d. **Syro-Phoenician** woman (Mk 7:26) → **Canaanite** woman (Mt 15:22)
   e. Barabbas → **Jesus Barabbas** (Mt 27:16-17)
   f. Mary mom of James & Judas (Mk 15:40,47;16:1) → "**the other Mary**" (Mt 27:61; 28:1)

6

4. Matthew **changes *characters***:
   a. The **messenger/angel (ἄγγελος) and voice (φωνή)** = *Jesus* in Mark 1:2-3 → **JBapt** in Matt 11:10; 3:3
   b. Carpenter = Jesus (Mk 6:3) → **Carpenter = Jesus' dad** (Mt 13:55)
   c. James & John (Mk 10:35) → **their mom** (Matt 20:20-21)
   d. young man in Gethsemane (Mk 14:51-52) is **conflated** with the rich man (Mk 10:22) to become Matthew's **rich *young* man** (Mt 19:20, 22)
   e. young man in white (Mk 16:5-7) → "**angel of the Lord**" (Mt 28:2, 5; cf. 4x in Matt 1-2)

5. Matthew **changes the *depiction* of characters**:
   a. **Jairus**, synagogue ruler who expresses faith in Jesus (Mk 5) is **no longer** named or **identified as a synagogue leader** (Mk 5:22,36) bc Matt doesn't like to cast Jewish leaders in a positive light expressing faith in Jesus
   b. "[Jairus]" who drags Jesus to his house to raise his dead daughter (Mt 13) is **one-upped by the centurion** who doesn't drag Jesus to his house to heal his servant (Mt 8) bc Matt likes to cast Jewish leaders as lesser inferiors
   c. The scribe who agrees with Jesus' answer (Mk 12:32-34) is no longer affirming Jesus, but is a **Jewish lawyer testing Jesus** (Mt 22:35) bc Matt doesn't like to cast Jewish leaders in a positive light
   d. **Joseph of Arimathea,** a respected member of the Jewish council in Mk 15:43, is **no longer described as such, but only as a rich man** (Mt 27:57) bc Matt doesn't like to cast Jewish leaders in a positive light

6. Matthew ***doubles* characters**
   a. **Two demoniacs** (Mt 8:28) instead of one (Mk 5:1-20)
   b. **Two blind men** (Mt 9:27) instead of one (Mk 8:22-27? Mk 10:46-52?)
   c. **Two blind men** (Mt 20:30) instead of one (Mk 10:46-52)

7

❷ "Bless those who curse you, do well to those who hate you… …the ones abusing you, and…" in Matt 5:44

Matt 5:44, ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν·
ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν
[**εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς,**
καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς]
καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ [**τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ**]
τῶν διωκόντων ὑμᾶς

Absence of Longer Readings	Longer Readings
א/01, B/03, Fam-1, 22, 279, 660*, 1192, 2786*, it-k, Syr-Sin, Syr-Cur, Copt-sa, Copt-bo, mae-2, Irenaus (Lat), Origen, Cyprian	D/05 (V cent), L/019 (VIII), W/032 (V), Δ/037 (IX), Θ/038 (IX), Σ/042 (VI), 047 (VIII), Fam-13, 33, 118S, 372, 700, 892, 2737, Byz-Maj, Lat, Syr-P, Syr-Harc, Syr-Pal, mae-1, goth, Clement, Eusebius

8

Mt. 5:44

+ εγω δε λεγω υμιν αγαπησατε τους εχθρους υμων και προσευχεσθε υπερ των διωκοντων υμας[76] + (IO.COM 20,106 - 344,4) [C]

+ εγω δε λεγω υμιν αγαπησατε τους εχθρους υμων και προσευχεσθε υπερ των διωκοντων υμας[77] + (IO.COM 20,142 - 349,6) [C]

(σαφες δε και εκ του) εγω δε λεγω υμιν αγαπησατε τους εχθρους υμων και προσευχεσθε υπερ των διωκοντων υμας + (IO.COM 20,290 - 370,32) [C]

(εν τῳ κατα Ματθαιον . . .) εγω δε λεγω υμιν αγαπησατε τους εχθρους υμων και προσευχεσθε υπερ των διωκοντων υμας[78] + (IO.COM 20,147 - 349,25) [C]

(κατα την διδασκαλιαν Ιησου . . .) αγαπατε τους εχθρους υμων και προσευχεσθε υπερ των επηρεαζοντων υμας[79] + (CELS 8,35 - 252,23) [C]

TEXT: εγω δε λεγω υμιν [αγαπησατε / αγαπατε] τους εχθρους υμων και προσευχεσθε υπερ των [διωκοντων / επηρεαζοντων] υμας

Lac.: A C 69

υμων Or rell] υμων ευλογειτε τους καταρωμενους υμας καλως ποιειτε τοις μισουσιν υμας E L W Θ Ω D C; υμων ευλογειτε τους καταρωμενους υμειν καλως ποιειτε τοις μισουσιν υμας D*; υμων

---

[76]Preuschen noted, "αγαπησατε wie u. S. 347, 7. 26 | προσευχεσθαι." || Blanc noted, "προσευχεσθε edd.: προσευχεσθαι M."

[77]Preuschen noted, "προσευχεσθαι."

[78]Ibid.

[79]One supposes that Origen used an original text in order to write a long quotation; at least, he was less likely to cite the verses by memory. Such consideration gives more assurance that the verse quoted refers to Mt. 5:44 and not to Lk. 6:27, since the following verse can only represent Mt. 5:45.

Origen on Matt 5:44, the shorter text

(Sylvie Raquel, 2002)

9

Matt 5:44

αγαπατε τους εχθρους υμων (λεγει), ευλογειτε τους καταρωμενους υμας, και προσευχεσθε υπερ των επηρεαζοντων[11] υμιν … + (*Strom.* 4.95.1) [Ad]* [12]

Lac. A C e Ath Did

ευλογειτε τους καταρωμενους υμας E L Δ Θ Π Ω f[13] 33 892 TR] omit ℵ B f[1] 1582 a b k UBS[4] Or; ευλογειτε … υμιν D

αγαπατε ℵ B D E L Δ Θ Π Ω f[1] f[13] 33 892 1582 a b k TR UBS[4] Or[pt]] αγαπησατε Or[pt]

υμας] omit ℵ B f[1] 1582 k UBS[4] Or; add καλως ποιειτε τοις μισουσιν υμας D E L Δ Θ Π Ω f[13] 33 892 (a) (b); add καλως ποιειτε τους μισουντας υμας (a) (b) TR

υμιν] υμας E L Δ Θ Π Ω f[13] 33 892 1582 a b k TR Or; omit ℵ B D f[1] 1582 UBS[4]

---

[11] The following variant from Matt 5:44 is not included in the textual analysis, since the nature of Clement's affinities is already indicated in the previous variant. The textual nunaces provided in this variant offer no further genetically significant informtion for determing Clement's text.

επηρεαζοντων E L Δ Θ Π Ω f[13] 33 892 TR Or[pt]] επηριαζοντων D a b; omit ℵ B f[1] 1582 UBS[4]; διωκοντων Or[pt]; eis qui (=αυτων οι?) k

[12] This reference is taken from Matt 5:44–45 rather than Luke 6:27–28 because: (1) the verses are connected to a quotation of Matt 5:45, which is introduced by οις προστιθησιν; and (2) the context indicates that Clement is working from Matt 5, since he immediately goes on to quote Matt 5:45.

Clement on Matt 5:44, the longer text

(Carl Cosaert, 2008)

10

Matthew 5:43-44 (shorter)	Matthew 5:43-44 (longer)	Luke 6:27-28
43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη·	43 Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη·	
ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου	ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου	
καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.	καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.	
44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν·	44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν·	27 Ἀλλ᾽ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν·
ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν	ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν	ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν,
	[***εὐλογεῖτε***	καλῶς ποιεῖτε
	τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς,	τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς,
	καλῶς ποιεῖτε	28 εὐλογεῖτε
	τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς,]	τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς,
καὶ προσεύχεσθε	καὶ προσεύχεσθε	προσεύχεσθε
ὑπὲρ	ὑπὲρ [***τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ***]	περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς
τῶν διωκόντων ὑμᾶς	τῶν διωκόντων ὑμᾶς	

11

The Midrashic Method 35

to copy than to worry over what may be being missed. More probably it is doctrinally motivated. Samuel-Kings was scripture: some irrelevant scripture, omittable; but if judged relevant not to be shortened. If so, there is a difference of attitude in Matthew's view of Mark. Mark is authoritative to him, but is clearly not yet scriptural. Almost every pericope is shortened. 20 per cent abbreviation is normal, 65 per cent is reached on occasion, as with the martyrdom of the Baptist, or the Gadarene Demoniacs. Matthew abbreviates for the reasons Form-Critics give. He cuts out the colourful details, reducing some of the Marcan healings to shades of their full-bodied reality, but leaving their theological tendencies in all the stronger relief.

Inconsistencies

Abbreviating is a skilled business, and Matthew leaves frequent traces of his activity in minor contradictions. Large crowds attend Jesus down from the mountain, and apparently witness the healing of the leper; who is told, however, following Mark, to tell no one (8.1,4). The sick are brought to Jesus at sunset in Mark 1.32, it being the end of Sabbath: Matthew gives us the evening scene also, but lacks the Sabbath to give it point. Matthew saves the credit of the sons of Zebedee at 20.20 by having their mother claim the seats of glory for them; but Jesus is soon discovered addressing James and John themselves—'Jesus said, *Ye* know not what ask' (RV). There are perhaps thirty minor muddles of this kind.

Fatigue

Closely related is the phenomenon of fatigue. When an editor begins

Michael Goulder, *Midrash and Lection in Matthew* (2004)

12

❸ "…your mother and your brothers…" in Matt 12:47

Matt 12:47, [εἶπεν δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.]	
Absence of Verse 47	Presence of Verse 47
ℵ/01*, B/03, L/019 (VIII), Γ/036 (X), 579, 597, it-ff1, it-k, Syr-Sin, Syr-Cur, Copt-Sah, Mae-2	ℵ/01-C1, C/04 (V), D/05 (V), W/032 (V), Z/035 (VI), Θ/038 (IX), Fam-1, Fam-13, 22, 33, 372, 892, 2737, Byz-Maj, Lat, Syr-P, Syr-Harc, Mae-1, Copt-bo

13

§89 Jesus' True Relatives

Matthew 12:46-50	Mark 3:31-35	*§104 Luke 8:19-21*
46 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις		
ἰδοὺ	31 Καὶ ἔρχεται	*19 Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν*
ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ	ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ	*ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ*
εἱστήκεισαν ἔξω	καὶ ἔξω στήκοντες	
ζητοῦντες αὐτῷ	ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν	
λαλῆσαι.	καλοῦντες αὐτόν.	
		καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ
	32 καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος,	*διὰ τὸν ὄχλον.*
47 [**εἶπεν δέ τις αὐτῷ·**	καὶ λέγουσιν αὐτῷ·	*20 ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ·*
ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου	ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου	*ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου*
	[καὶ αἱ ἀδελφαί σου]	
ἔξω ἑστήκασιν	ἔξω	*ἑστήκασιν ἔξω*
ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.]	ζητοῦσίν σε.	*ἰδεῖν θέλοντές σε.*
48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς	33 καὶ ἀποκριθεὶς	*21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς*
εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ·	αὐτοῖς λέγει·	*εἶπεν πρὸς αὐτούς·*
τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου	τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου	
καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου;	καὶ οἱ ἀδελφοί [μου];	
49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ	34 καὶ περιβλεψάμενος	
ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ	τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους	
εἶπεν·	λέγει·	
ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου.	ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου.	*μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου*
50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα	35 ὃς [γὰρ] ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα	
τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς	τοῦ θεοῦ,	
αὐτός μου ἀδελφὸς	οὗτος ἀδελφός μου	*οὗτοί*
καὶ ἀδελφὴ	καὶ ἀδελφὴ	
καὶ μήτηρ ἐστίν.	καὶ μήτηρ ἐστίν.	*εἰσιν*
		οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ
		ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

14

❹ Weather and "Signs of the Times" in Matt 16:2b-3

Matt 16:2b-3, [ὀψίας γενομένης λέγετε· εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωΐ· σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;]	
Absence of Verses 2b-3	Presence of Verses 2b-3
ℵ/01, B/03, X/033 (X), Y/034 (IX), Γ/036 (x), Fam-13, 2*, 157, 1424(mg), pc, Syr-Sin, Syr-Cur, Copt-sa, Mae-1+2, Copt-bo(pt), Origen, Jerome-mss	C/04 (V), D/05 (V), L/019 (V), W/032 (V), Δ/037 (IX), Θ/038 (IX), Fam-1, 22, 33, 372, (579), 700, 892, 2737, Byz-Maj, Latt, Syr-Pal, Syr-Harc, Copt-bo(pt), Diatessaron-Arabic, Eusebius

15

Mark 8:11-13	*Matthew 12:38-42*	Matthew 16:1-4	*Luke 11:16; 12:54-56*
11 Καὶ ἐξῆλθον	*38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ*	1 Καὶ προσελθόντες	
	τινες τῶν γραμματέων		
οἱ Φαρισαῖοι	*καὶ Φαρισαίων*	οἱ Φαρισαῖοι	*11:16 ἕτεροι δὲ*
		καὶ Σαδδουκαῖοι	
καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ,			
ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ		πειράζοντες	*πειράζοντες*
	λέγοντες·	ἐπηρώτησαν αὐτὸν	
	διδάσκαλε, θέλομεν		
σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ,	*ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν.*	σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ	*σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ*
πειράζοντες αὐτόν.		ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς.	*ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ.*
12 καὶ ἀναστενάξας			
τῷ πνεύματι αὐτοῦ			
λέγει·	*39 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν*	2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν	*12:54 Ἔλεγεν δὲ*
	αὐτοῖς·	αὐτοῖς·	*καὶ τοῖς ὄχλοις·*
		[**ὀψίας γενομένης**	*ὅταν ἴδητε [τὴν] νεφέλην*
			ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν,
		λέγετε·	*εὐθέως λέγετε ὅτι*
		εὐδία,	*ὄμβρος ἔρχεται,*
		πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός·	*καὶ γίνεται οὕτως·*
		3 καὶ πρωΐ·	*12:55 καὶ ὅταν νότον πνέοντα,*
		σήμερον χειμών,	*λέγετε ὅτι καύσων ἔσται,*
		πυρράζει γὰρ	*καὶ γίνεται.*
		στυγνάζων ὁ οὐρανός.	
		τὸ μὲν πρόσωπον	*12:56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον*
		τοῦ οὐρανοῦ	*τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ*
		γινώσκετε διακρίνειν,	*οἴδατε δοκιμάζειν,*
		τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν	*τὸν καιρὸν δὲ τοῦτον*
		οὐ δύνασθε;]	*πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν;*
τί ἡ γενεὰ αὕτη	*γενεὰ πονηρὰ*	4 γενεὰ πονηρὰ	*ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ πονηρά*
	καὶ μοιχαλὶς	καὶ μοιχαλὶς	*ἐστιν·*
ζητεῖ σημεῖον;	*σημεῖον ἐπιζητεῖ,*	σημεῖον ἐπιζητεῖ,	*σημεῖον ζητεῖ,*
ἀμὴν λέγω ὑμῖν,			
εἰ δοθήσεται	*καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται*	καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται	*καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται*
τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.	*αὐτῇ*	αὐτῇ	*αὐτῇ*
	εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ	εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.	*εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.*
	τοῦ προφήτου.		

16

❺ "...prayer and fasting" in Matt 17:21

Matt 17:21, [**Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ**.]	
Absence of Verse 21	Presence of Verse 21
ℵ/01*, B/03, Θ/038 (IX), 0281 (VII-VIII), 33, 579, 788 (F1), 892*, 1604, 2680, It-e, It-ff1, Syr-Sin, Syr-Cur, Syr-Pal, Copt-Sa, Copt-Bo(pt), Mae-2, Geo	ℵ/01-C2, C/04 (V), D/05 (V), L/019 (IX), W/032 (V), X/033 (X), Δ/037 (IX), Fam-1, Fam-13, 22, 372, 700, 892-mg, 2737, Byz-Maj Lat, Syr-P, Syr-Harc, Mae-1, Copt-Bo(pt), Arm, Origen, Chrysostom, Basil

Mark 9:29, Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ [**καὶ νηστείᾳ**]	
Absence of καὶ νηστείᾳ	Presence of καὶ νηστείᾳ
ℵ/01*, B/03, Δ/037* (IX), 0274 (V) It-k, Geo-1	P45(vid), ℵ/01-c2, A/02 (V), C/04 (V), D/05 (V), L/019 (IX), W/032 (V), X/033 (X), (Δ-c/037), Θ, Ψ, Fam-1, Fam-13, 33, 579, 892, 1342, Byz-Maj Lat, Syr, Copt, Goth (reverse: Syr-Sin, Syr-P, Copt-bo(ms))

17

Mark 9:28-29	Matthew 17:19-21
28 Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ᾽ ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν· ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; 29 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ [**καὶ νηστείᾳ**].	19 Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ᾽ ἰδίαν εἶπον· διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; 20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. [21 **Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ** **ἐκπορεύεται** **εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ**.]

18

❻ "for the Son of Man came to save the lost" at Matt 18:11

Matt 18:11, ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ᵀ σῶσαι τὸ ἀπολωλός	
Absence of Verse 11	Presence of Verse 11
ℵ/01, B/03, L*/019 (VIII), Θ*/038 (IX), Fam-1, Fam-13, 9, 33, 146, 556, 837, 892*, 899*, 929*, 1294, 1502, 2317, 2680 It-e, It-ff1, Syr-Sin, Sy-Pal, Copt-sa, Mae-1+2, Copt-bo(pt), Geo-2A, Origen, Eusebius	D/05 (V), W/032 (V), X/033 (X), Δ/037 (IX), Θ-c/038, 1-c, 22, 372, 700, 892mg, 2737, Byz-MSS(1360), Lat, Syr-Cur, Syr-P, Copt-bo(pt) add ζητῆσαι καὶ (cf. Lk 19:10) G/011 (IX), L-c/019, M/021 (IX), 157, 346(Fam-13), 579, 713, 892mg, Byz-MSS(250), Syr-Harc

Cf. Luke 19:10, ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

19

OG/LXX Background for Mt 18:11 and Lk 19:10

- Ps 118:176 LXX, **ἐπλανήθην ὡς πρόβατον ἀπολωλὸς ζήτησον** τὸν δοῦλόν σου ὅτι τὰς ἐντολάς σου οὐκ ἐπελαθόμην
  I have gone astray like a lost sheep; seek your servant because I have not forgotten your commandments.

- Ezek 34:4 LXX, τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχύσατε καὶ τὸ κακῶς ἔχον οὐκ ἐσωματοποιήσατε καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ κατεδήσατε καὶ **τὸ πλανώμενον** οὐκ ἐπεστρέψατε **καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε** καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε μόχθῳ
  You did not strengthen the weak one, and you did not build up the unwell, and you did not bind up the broken, and you did not turn back **the one gone astray, and you did not seek the lost,** and you subdued the strong with harshness.

- Ezek 34:16 LXX, **τὸ ἀπολωλὸς ζητήσω καὶ τὸ πλανώμενον** ἐπιστρέψω καὶ τὸ συντετριμμένον καταδήσω καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐνισχύσω καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω καὶ βοσκήσω αὐτὰ μετὰ κρίματος
  The lost I will seek, and the one gone astray I will turn back, and the broken I will bind up, and the abandoned I will strengthen, and the strong I will watch, and I will feed them with judgment.

20

Matthew 18:10-14	*Mark 6:34?*	*Luke 15:3-7*
	6:34 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ᾽ αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα	
10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. [11 **<u>Ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.</u>**] 12 Τί ὑμῖν δοκεῖ;		*Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων·*
ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ πορευθεὶς **<u>ζητεῖ</u>** τὸ πλανώμενον; 13 καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό,		*4 τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ **<u>τὸ ἀπολωλὸς</u>** ἕως εὕρῃ αὐτό; 5 καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ*
ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ᾽ αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις.		*χαίρων 6 καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου **<u>τὸ ἀπολωλός</u>**. 7 λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ*
14 οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα **<u>ἀπόληται</u>** ἓν τῶν μικρῶν τούτων.		*ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.*

21

Matthew	Mark	*Luke 15:8-32, 19:10*
<u>Instructions to the Twelve</u> (Mt 10:5-6) εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς **<u>τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ</u>**. <u>To the Canaanite Woman</u> (Mt 15:24) οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ **<u>εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ</u>**.		<u>Parable of Ten Coins</u> (Lk 15:8-10) *8 Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα ἐὰν **<u>ἀπολέσῃ</u>** δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ **<u>ζητεῖ</u>** ἐπιμελῶς ἕως οὗ εὕρῃ; 9 καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν **<u>ἀπώλεσα</u>**. 10 οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ **<u>ἑνὶ ἁμαρτωλῷ</u>** μετανοοῦντι.* <u>Parable of the Lost Son</u> (Lk 15:11-32) *15:24 ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν **<u>ἀπολωλὼς</u>** καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.* *15:32 εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, καὶ **<u>ἀπολωλὼς</u>** καὶ εὑρέθη.* <u>Zacchaeus</u> (Lk 19:1-10) *19:10 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι **<u>τὸ ἀπολωλός</u>**.*

22

❼ “from my youth” in Matt 19:20

Matt 19:20, λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφύλαξα/ἐφυλαξάμην [**<u>ἐκ νεότητός μου</u>**]· τί ἔτι ὑστερῶ;	
Absence of ἐκ νεότητός μου	Presence of ἐκ νεότητός μου
א*/01, B/03, L/109 (VIII), Θ/038 (IX), Fam-1, 22, 579, 700, 2680, pc It-aur, It-ff1, It-g1, It-l, Vulgate	א-c2, C/04 (V), D/05 (V), W/032 (V), X/033-Comm, Δ/037 (IX) Fam-13, 33, 372, 892, 2737, Byz-Maj, It-a, It-b, It-c, It-d, It-e, It-f, It-ff2, It-h, It-n, It-q, Vulgate-mss, Syr, Copt, Mae-2, Arm Omit μου: D/05, It-d, 372

23

§189 The Rich Man

Matthew 19:16-22	Mark 10:17-22	Luke 18:18-23
16 Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. 18 Λέγει αὐτῷ· ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, 19 τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.	17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 19 τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ φονεύσῃς, μὴ μοιχεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.	18 Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 20 τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.
20 λέγει αὐτῷ **<u>ὁ νεανίσκος</u>**· πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· [***<u>ἐκ νεότητός μου</u>***] τί ἔτι ὑστερῶ;	20 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.	21 ὁ δὲ εἶπεν· ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητος.
21 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22 ἀκούσας δὲ **<u>ὁ νεανίσκος</u>** τὸν λόγον ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.	21 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς [τοῖς] πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22 ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.	22 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν [τοῖς] οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

24

❽ The First of Eight Woes in Matt 23:14

Matt 23:14/13, [Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα.]		
Absence of Verse 14	Verse 14 *pre* v13	Verse 14 *post* v13
01/א, 03/B, 05/D (V), L/019 (VIII), Z/035 (VI), Θ/038 (IX), Fam-1, 33, 892*, pc It-a, It-aur, It-d, It-e, It-ff1, It-g1, **Vulgate**, Syr-Sin, Syr-Pal(ms), Copt-sa, Mae-1+2, Copt-bo(pt), Arm, Geo, Origen, Eusebius	W/032 (V), Y/034 (IX), Δ/037 (IX), 0102 (VII), 0107 (VII), 579, 700, 892-c, 2737, **Byz-Maj** It-f, Syr-P, Syr-Harc, Copt-bo(pt) Note: Robinson-Pierpont NT (2005) Byzantine Textform ***reverses*** the numbering of vv 13 & 14.	0233 (VIII), Fam-13, 2-c, 372, pc, It, Syr-Cur, Syr-Pal(mss), Copt-bo(mss), **TR**

25

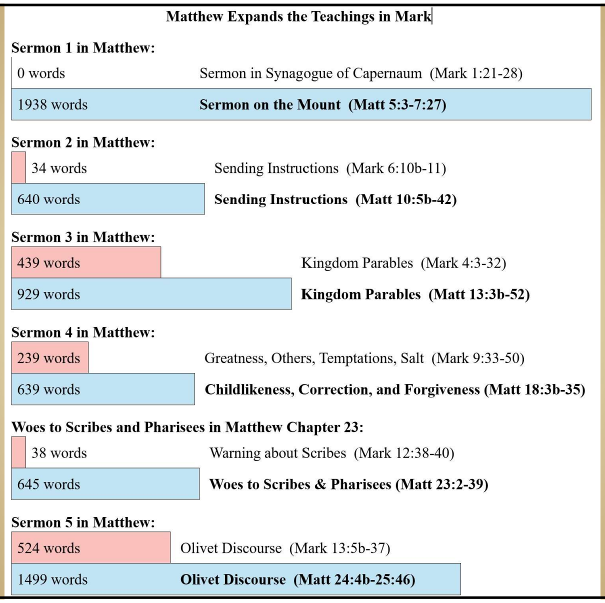

26

Matthew 23:1-10	Mark 12:37b-39	Luke 20:45-46; *11:46*
1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 λέγων· ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. 4 δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα [καὶ δυσβάστακτα] καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. 5 πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, 6 φιλοῦσιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 7 καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί. 8 Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. 9 καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος. 10 μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστιν εἷς ὁ Χριστός.	37b Καὶ [ὁ] πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως. 38 Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν· βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς 39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις,	20:45 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς [αὐτοῦ]· *11:46 καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί,* *ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους* *φορτία δυσβάστακτα,* *καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν* *οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις.* 20:46 προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις,

27

Matthew 23:11-14	Mark 12:40	Luke 20:47; *14:11; 11:52*
11 ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. 12 ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. [Byz-Maj: **Οὐαὶ δὲ ὑμῖν,** **γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί,** **ὅτι κατεσθίετε** **τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν,** **καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι** **διὰ τοῦτο λήψεσθε** **περισσότερον κρίμα.**] 13 Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. [TR: **Οὐαὶ δὲ ὑμῖν,** **γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί,** **ὅτι κατεσθίετε** **τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν,** **καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι** **διὰ τοῦτο λήψεσθε** **περισσότερον κρίμα.**]	40 οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα..	*14:11 ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν* *ταπεινωθήσεται,* *καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν* *ὑψωθήσεται.* 20:47 οἳ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα. *11:52 Οὐαὶ ὑμῖν* *τοῖς νομικοῖς,* *ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα* *τῆς γνώσεως·* *αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε* *καὶ τοὺς εἰσερχομένους* *ἐκωλύσατε.*

28

❾ The Spear Piercing in Matt 27:49b

Matt 27:49b, ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα	
Presence of extra 13 words	Absence of extra 13 words
ℵ/01, B/03, C/04 (V), L/019 (VIII), Θ/038 (IX), 5, 26*, 175*, 871, 1010, 1011, 1057, 1300-c, (1416), 1566, 1701*, 2126, 2585, 2622L, 2766 Vulgate-MSS, Syr-Pal(MSS), Arab(MS), Mae-1+2, Aeth, Chrys?, Cyril <u>αἷμα καὶ ὕδωρ (reverse, cf. Jn 19:34)</u>: Γ/036 (X), 48, 67, 115, 127*, 160, 364, 782, 1392, 1448, 1555, 1780*, 2117*, 2139, 2283, 2328T, 2437*, 2586, 2680, 2787,	rell

29

Matthew 27:45-56	Mark 15:33-41	Luke 23:44-49
45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.	33 Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.	44 Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ᾽ ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης 45 τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος, ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.
46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ηλι ηλι λεμα σαβαχθανι;	34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ· ελωι ελωι λεμα σαβαχθανι;	46 καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου.
τοῦτ᾽ ἔστιν· θεέ μου θεέ μου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες; 47 τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος. 48 καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. 49 οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον· ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν. [<u>**ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα**</u>]	ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον· ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; 35 καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον· ἴδε Ἠλίαν φωνεῖ. 36 δραμὼν δέ τις [καὶ] γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων· ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν.	
50 ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.	37 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν.	τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

John 19:34 (*<u>after</u>* Jesus has died):
<u>**ἀλλ᾽ εἷς τῶν στρατιωτῶν**</u> <u>**λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν**</u>, <u>**καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ**</u>.

30

Intrinsic Evidence of John Changing Synoptic Chronology

<u>Chronological Changes of John to the Synoptics</u>:

- Mark: Jesus tempted for *<u>40 days</u>* between his baptism (Mk 1:9-11) and being in Galilee (1:13-14)
  John: *<u>Only 6 days</u>* (Jn 1:29, 35; 43; 2:1) between Jesus' "baptism" (1:32) and Galilee (2:1, 12)
- Mark: *<u>One</u>* trip for Passover (Mk 14:1, 12, 14, 16)
  John: *<u>Three</u>* trips for Passovers (Jn 2:13, 23; 6:4; 13:1)... and possibly a fourth Passover (Jn 5:1)
- Mark: Temple Cleansing *<u>late</u>* (Mk 11:15-19)... just a few days before crucifixion
  John: Temple Cleansing *<u>early</u>* (Jn 2:13-22)... at least two years before crucifixion
- Mark: JBapt imprisoned, *<u>then</u>* Jesus begins Galilean ministry (Mk 1:14-15)
  John: Mighty deeds in Galilee (Jn 2:1-12) *<u>before</u>* JBapt imprisoned (Jn 3:22-24)
- Mark: Anointing (Mk 14:3-9) *<u>after</u>* Triumphal Entry into Jerusalem (Mk 11:1-10)
  John: Anointing (Jn 12:1-8) *<u>before</u>* Triumphal Entry into Jerusalem (Jn 12:12-19)
- Mark: Triumphal Entry on *<u>Sunday</u>* (Mk 11:1, 12, 20; 14:1, 12; 15:1, 42; 16:1-2)... 6d before Sabbath
  John: Triumphal Entry on *<u>Monday</u>* (Jn 12:1, 12; 19:31)... 5d before Sabbath
- Mark: Death *<u>after</u>* Passover Seder (Mk 14:12-26)
  John: Death on Day of Preparation *<u>before</u>* Passover Seder (Jn 19:14, 31, 42)
- Mark: Crucified at *<u>9:00am</u>* ("the third hour" in Mk 15:25)
  John: Condemned by Pilate at *<u>12noon</u>* ("the sixth hour" in Jn 19:14)

31

Intrinsic Evidence and Matthean Muddles

CSNTM Text and Manuscript Conference
Plano, TX
28 May 2026

Jeff Cate, Ph.D.
California Baptist University

32